

JANKO LEBAN:

Naši zaslužni pesniki in pisatelji.

DOKTOR FRANCE PREŠEREN.

zadnji številki »Zvončka« sem vam povedal, da je bil Valentin Vodnik prvi slovenski pesnik le kot začetnik našega slovenskega pesništva. Najizvrstnejši, doslej nedosežen naš pesnik pa je doktor France Prešeren.

O njem piše slovstveni zgodovinar: »V vasi Vrbi, ki spada v brezniško župnijo na Gorenjskem, se je ob koncu vasi »pri Ribiču« porodil Prešeren na dan sv. Frančiška Ksaverija, 3. decembra l. 1800. Oče njegov Simon je bil imovit kmet, mati Mina pa je bila toliko omikana, da je tudi nemško prav dobro govorila in pisala. Poleg njega je bilo še pet sestrá in dva brata; France je bil tretji otrok. Rojstni kraj, kjer je preživel pesnik svoja prva mladostna leta, mu je ostal v živem spominu. Lepo Blejsko jezero onstran Save, nekaj nad eno uro oddaljeno, s starinskim gradom na trdi skali, sivi Triglav, ki gleda iz ozadja na prostrano Gorenjsko planoto, cerkev sv. Marka nedaleč od rojstne hiše, bližnje Lesce itd. — vse to se mu je priljubilo, vsega tega se spominja v svojih pesmih. — Ko je dovršil sedmo leto, je vzel dečka Franceta k sebi očetov stric Josip Prešeren, ki je bil župnik v Kopanju pod Šmarjem na Dolenjskem. Ker ta čas v Kopanju ni bilo šole, ga je poslal Josip Prešeren l. 1810. v Ribnico k dekanu Bonaventuri Humlju, da bi pod njegovim nadzorstvom hodil v ribniško osnovno šolo. Dekan ga je dal na hrano in stanovanje k učitelju.«

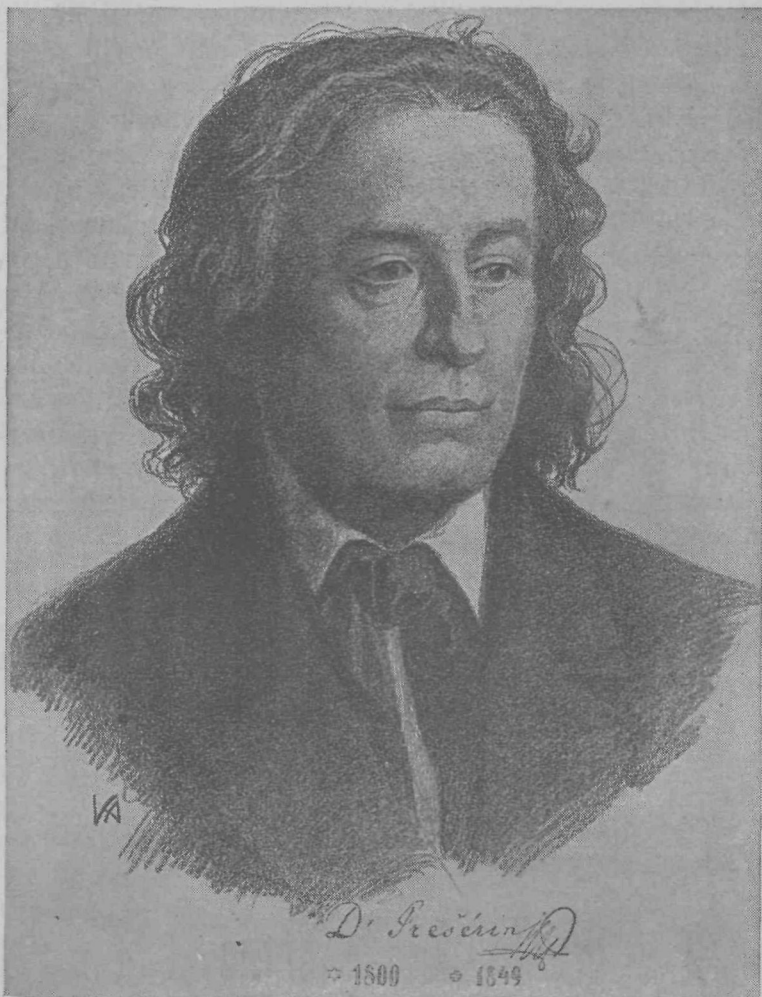
Pomembno je bilo, da je France Prešeren že v otroških letih gledal »lepo gorenjsko stran«, ki jo sloveč angleški potovalec imenuje »najlepšo dolino v Evropi«. Pomembno je pa bilo tudi to, da je France zgodaj prišel v Ribnico, zakaj tu je imel priliko, navzeti se krepkega in narodnega govora Ribničanov, istotako navzeti se šegavosti in zabavljivost, ki je od nekdanj doma v ribniški dolini. In res je Prešernu ostala ribniška šegavost do konca njegovih dni.

Prešeren je v ribniški šoli prav dobro napredoval, tako da je bil zapisan v »zlate bukve«. — Leta 1812. je jeseni odšel v Ljubljano in dovršil tretji razred začetnih šol, ki jim je ta čas bil ravnatelj Valentin Vodnik. — Tudi na gimnaziji je bil med najboljšimi dijaki. O počitnicah je hodil domov, kjer se je družil »z žirovskim studentom« Čopom. V sobi je Prešeren veliko čital ali s knjigo v roki ležal v travi ob podružnici sv. Marka.

Gimnazija je imela takrat le 6 razredov. Leta 1819. je prestopil v licej in dovršil logiko in fiziko, kar je nekako odgovarjalo sedanji

7. in 8. šoli. Leta 1819. je Prešeren dovršil z jako dobrim uspehom ljubljanske šole. V prvem tečaju logike je imel za sošolca Antona Martina Slomška, poznejšega škofa Lavantinskega, slovenskega pesnika in pisatelja, ki bomo o njem tudi še pisali v »Zvončku«.

Že na normalki se je Prešeren za francoske okupacije moral učiti francoščine, a na gimnaziji se je pri Vodniku naučil italijanščine.

Sploh se je s pridom bavil z romanskimi jeziki: francoščino, italijanščino in španščino. Najbrž se je pečal tud že takrat z angleščino.

Prešeren je že v Ljubljani druge učil, da je toliko zaslužil, da se je mogel preživljati.

Jeseni l. 1821. je šel na Dunaj studirat, in sicer zadnje leto filozofije. Ko je to dovršil, se je l. 1822. lotil pravoslovja na vseučilišču na Dunaju, ker je sklenil, da postane doktor prava. Tudi na Dunaju

se je pečal s poučevanjem drugih. Prišel je tudi za prefekta v Klin-
kowsströmov zavod. Ker si je s poučevanjem precej zaslužil, ker so
ga podpirali strici in je imel tudi stipendijo, je še dobro pretolkel
študentovska leta. Na Dunaju je Prešeren mnogo občeval z drugimi
Slovani. Tu se je naučil več slovanskih jezikov. Seznanil se je tudi
s češkim književnikom Č e l a k o v s k i m , ki je šele Slovencem odkril,
kakšnega pesnika imajo v Prešernu. Leta 1828. je France Prešeren
postal doktor prava. Povrnil se je v Ljubljano ter iskal primerne
službe. Dobil je cesarsko službo v višjem denarnem uradu. A ta služba
ni bila zanj. Zato je pesnik popustil svojo prvo in zadnjo cesarsko
službo. Ko je bil tako brez službe, je drugim odvetnikom pomagal v
težkih pravadah. Na povabilo dr. Chrobata (očeta pesnice Lujize Pesja-
kove) je vstopil v njegovo pisarnico kot koncipijent (pomočnik).
Dr. Chrobat je milo ravnal s Prešernom, da si ga je obdržal dlje časa,
in Prešeren mu je bil izvrsten delavec. Vendar samostojnega odvet-
ništva ni mogel dolgo dobiti, to pa zato ne, ker je vse, kar je v srcu
imel, povedal na vsa usta, pa še iz drugih vzrokov, ki jih tu ne navajam.

Leta 1846. se je Prešernu vendar posrečilo, da je dobil samostojno
odvetništvo v Kranju. Žal, da mu služba ni veliko teknila, ker je bil
bolan in zadolžen. Za svoje delo je malo računal ter s siromaki delil
svoje zadnje novce.

(Dalje.)

Kdor moder je . . .

*Pogreznila jesen ves svet je v sad,
ki ga pripravljalo pomladno cvetje,
razvijalo ga v žlahten sad poletje,
poln koš izpolnjenih je dala nad.*

*Kaj raznih je pridelkov že grmad!
Kako vesel je kmet, kako zavzet je,
ko vsepovsod kopiči se imetje,
čez hišni prag pa več ne more glad! —*

*Vse v cvetni vonj pogreza nas mladost,
ki nam ne sme, ne more biti sanja,
če hočemo, da sad rodi starost.*

*Kar v letih mladih v nas krepko poganja,
gojeno prav, donaša nam radost:
kdor moder je, že mlad se delu klanja.*

Andrej Rapè.

